

Plan for framtidige behov – tenestestruktur og lokasjonar (strukturplan)

INNLEIING

Det vart i kommunestyret i juni 2022 sak 031/2022 handsama *Premissar for budsjett 2023 og økonomiplan 2023-2026*. Premiss nummer 4 seier følgande:

- **Tenestestruktur og lokasjonar.**

Det vert starta eit arbeid med heilskapleg plan for framtidig behov.

Utfyllande frå saka:

Det bør lagast ein strukturplan for kommunen. Framtidig behov for kommunal bygningsmasse bør vurderast opp mot dagens situasjon og eksisterande lokasjonar. Utifrå dette bør ein lage ein strukturplan for dei kommunale tenestene som gjev den samla beste løysinga i eit lengre perspektiv. Dette i motsetning til einskilde vedtak på ulike tenesteområde som samla sett ikkje er optimal eller framtidsretta. I den samanheng bør fleire viktige område utgreiast; ein heilskapleg plan for oppvekstsektoren med lokalisering, lokalisering av dei tekniske tenestene og brannstasjon og justeringar av dei ulike tenestene med lokasjonar i sektoren helse og omsorg. Trong for kontorlokale bør kartleggast, og om kommunen sjølv skal eige eller leige bør også vurderast. Dersom ein lagar ein plan for tenestestruktur og lokasjonar så vil denne styra kva investeringar kommunen gjer i åra framover.

Premiss nummer 3 sier følgande:

- **Økonomi og demografiutviklinga i kommunen.**

I utarbeidning av økonomiplanen 2023–2026 vil ein freista å disponera og omprioritera midlar på ein slik måte at kommunen tilpassar seg demografiutfordringar.

Utfyllande frå saka:

I følge framskrivingar frå SSB vil Samnanger kommune kunne få 148 (6 %) fleire innbyggjarar i perioden 2020 til 2050. Det er likevel verdt å merkje seg at me innanfor det samla folketalet vil få endringar i retning fleire eldre og færre yngre.

Det er krevjande å tilpassa omfanget av dei ulike tenester dersom demografiutviklinga i kommunen endrar seg. Den demografiske utviklinga som Samnanger er inne i har vore kjenneteikna ved at befolkninga har vorte eldre. Det fordrar ei omprioritering av midlar grunna færre born og unge, og fleire som er eldre. Samstundes må ein halde oppe kvaliteten.

I økonomiplanen vil ein difor freista å gjera endringar i fordelinga av budsjetta mellom sektorane og einingane slik at Samnanger kommune sin ressursbruk etter kvart er i tråd med den utviklinga som har vore; at befolkninga har vorte eldre. Denne endringa må skje gradvis, og på ein måte

som gjer at sektorar og einingar klarer å tilpassa seg endring i økonomi. Desse endringane når det gjeld fordelinga av budsjett mellom område heng saman med premiss nummer 4 - Tenestestruktur og lokasjonar - starta arbeid med heilskapleg plan for framtidig behov.

Dersom ein kjem fram til ein anna framtidig struktur og lokalisering av tenestene i kommunen, så vil ein og få ei betre budsjettfordeling. Ei føresetnad for å gjere dette på ein god måte, er at alle innbyggjargrupper i kommunen vert ivareteke. Då vil ein og kunne motverke utanforskaping, og sikre gode oppvekst- og levekår. Utanforskaping kostar samfunnet og oss som kommune mykje, og dess meir i forkant ein kan vera dess meir kan ein hindra utanforskaping blant innbyggjarane våre.

I fortsettinga svarer rådmannen ut bestillinga som omhandlar premiss nr. 4, men set dette i samanheng med premiss nummer 3.

Summen av premissa i saka (premiss 1 – 15) skal bidra til ein robust økonomi som kan støtte opp under næringsutvikling, folkevekst og klima- og miljøtiltak. Det er vesentleg at premissa vert sett i ein heilskap for at dei skal kunne bidra til å gje ynskt retning.

SEKTORANE OG UTFORDRINGSOMRÅDE

Det er på noverande tidspunkt ikkje råd å framskaffe ein fullstendig oversikt over framtidige behov. Dette kjem mellom anna til uttrykk gjennom planar (kommuneplan, sektorplanar, strategisk kompetanseplan m. fl.) som skal utarbeidast i åra framover. Strukturplanen må også sjåast på som dynamisk; det som kjem tidleg i perioden vil påvirke det som kjem seinare, og det som kanskje er planlagt seint i perioden vil virke inn på det som skal skje tidleg.

Helse og omsorg

Sektoren skal starte opp arbeidet med strategisk helse- og omsorgsplan i desember 2022 (i tråd med kommunal planstrategi). Sektoren får som følge av demografiendringane framover store utfordringar som må løysast. Det er ikkje råd å sjå føre seg at det vil vere nok tilgjengeleg arbeidskraft (helsearbeidarar) til å demme opp for det behovet som kjem.

Svaret på utfordringa må bli god strategisk planlegging kor me ser godt inn i framtida. Til hjelp vil me leggje til grunn «omsorgstrappa» som tilnærningsmetodikk: definere behov og tenester på lågast mogleg nivå slik at samla ressursar vert nytta best mogleg.

I dette arbeidet må me seie noko om kva omsorgsbehov me vil møte, og i neste omgang korleis me vil rigge tenestene våre. Sentrale utfordringar knytt til tenestestruktur og lokasjonar:

- Ulike nivå på pleie- og omsorgstilbodet vil innebere å ta stilling til tal og ressursbruk knytt til:
 - Sjukeheimspllassar, ulike nivå på heimetenester
 - Omsorgsbustadar, omsorg + m.m.

I tillegg vil øvrig bustadutvikling t.d. i retning av leilighetsbygg kunne bidra til at eldre kan bu lengre heime og utsetje behov for pleie- og omsorgstenester.

- Helsetenestene for øvrig vil også vere i endring i framtida. Kva innverknad vil dette ha på t.d. Helsetunet med omsyn til dei ulike fagdisiplinane som yt tenester? Kva retning må desse evt. dreia i, og har dette innverknad på bygg/lokasjonar og dei funksjonar desse i dag har? Me treng å tenke 10 – 20 år fram i tid og søkje å møte dei behov me langt på veg kan identifisere i dag.
- Livsmeistring (barnevern, PPt og NAV) vil også spele ei rolle framover. Me er i gong med planarbeid som skal styrke den førebyggande rolla kommunen skal ha, og kor dei tværfaglege ressursane våre skal mobiliserast og utviklast. Kva evt. utfordringar dette gjev når det gjeld lokasjons- og strukturtenkning er førebels ikkje tydeleg for oss.
- Samla for sektoren må me også vurdere om det kjem nye problemstillingar fram som følge av endringar. Fleire eldre vil etterkvert også føre til ein auke i dødsfall, og kommunen må ivareta dette; truleg gjennom ein kombinasjon av bårerom og evt. eit eige livssynsnøytralt rom. Føremålet med strukturplanen vil også vere og sjå kva moglegheiter som ligg innanfor sektoren i tillegg til sektorane imellom.
- Det må i denne samanheng også vurderast korleis tenestene skal driftast. Mellom anna om kommunen skal drifte ei spesifikk teneste, eller om mogleg søkje samarbeid i ulikt omfang med omliggande kommunar.

Samfunnsutvikling

Samfunnsutvikling skal i løpet av hausten 2022 starte opp arbeidet med kommuneplan – samfunnssdelen. Det er naturleg og venta at denne tek opp i seg dei samfunnsutfordringar Samnanger skal møte i åra framover. Samstundes vil ein her kunne lage seg mål for ein retning som skal gje utvikling.

Sektoren skal mellom anna løye følgande utfordringar:

- Ein brannstasjon som ivaretak alle krav som gjeld. Lokalisering vil verte ein av problemstillingane som må drøftast. Er det råd å sjå dette i samanheng med andre tenester og/eller lokaliseringsbehov? Kva fordelar/ulemper eller synergiar kan me få opp i diskusjonen for å ta ei avgjersle som er i tråd med Samnanger sine framtidige behov?
- Som nemnt i punktet over må lokalisering og organisering av dei tekniske tenestene i kommunen vurderast. *Ei løysing* er eksisterande lokalisering kor det kan verte aktuelt med ei overtaking av bygget gjennom kjøp. Fleire funksjonar kan då plasserast i bygget. Det vil kunne gjelde t.d. kontorlokal til næringsaktørar/gründarar. Driftsavdelinga har i tillegg ei lagerbehov (driftsutstyr, hjelpemidlar....) som må vurderast.

- Korleis ser ein føre seg at teknisk drift og teknisk forvaltning skal samhandle i framtida – og korleis skal dei samhandle med øvrige tilsette og innbyggjarar? At sektoren samfunnsutvikling har eit smidig samarbeid med øvrig kommunal verksemd og innbyggjarane vil vere ei viktig prioritering.
- Øvrige eigedommar og tomter må også vurderast opp imot framtidige behov. Kva har me, kva treng me, og korleis vil me evt. nyttiggjere oss dette? Må me erverve/avskaffe areal? Kva med bygningsmasse? Kommunen må vere målretta i høve til å leggje til rette for næringsetableringar og bustadutvikling.

Oppvekst

I følge forventa demografiutvikling vil auken i eldre også innebere færre barn og unge i Samnanger. Det treng ikkje å vere ei absolutt sanning då samfunnsutvikling på fleire plan også må innebере at folkeveksten må styrkast. I så fall vil det kunne tyde von om lågare reduksjon i talet på barn og unge enn det statistiske framskrivingar på noverande tildspunkt tilseier.

- Reduksjonen i talet på barnehagebarn og elevar i skulen (1. – 10. klasse) tilseier at det må gjerast vurderingar av om ein kan oppretthalde to kommunale barnehagar og to skular. Alternativt bør ein vurdere å slå saman til 1 til 10-skule. Vurdering knytt til rehabilitering/nybygg av symjebasseng vil også aktualisere seg i tida som kjem. Dette vil kunne løysast på fleire vis, og må difor greiast ut i ein samanheng.

Økonomi og organisasjon og fellesstenester

Kommuneorganisasjonen må heile tida ha som mål å forbetre og effektivisere drifta. Det inneber at me også må vurdere korleis kontortilsette arbeider og samhandlar. Bør me halde fram slik som i dag, eller opnar strukturdrøftingar opp for nye måtar å tenkje på? Me skal også rigge oss for den generasjonen som vil ha andre/nye forventningar til sin arbeidsgjevar. Me går i retning av digitalisering, fleksibilitet og mindre stadbunden aktivitet/faste rammer. Kan me klare oss med redusert areal til administrative funksjonar i ei tid kor heimekontor, opne kontorlandskap og leide lokal kan verte aktuelt?

Kommunehuset vil kunne bli utfordra på å møte dette. Kva vil det seie at det kan komme endringar i øvrige delar av tenesteområda våre – vil det opne opp for nye moglegheiter?

Me bør difor skissere ulike alternativ for lokalisering og organisering av kommuneadministrasjonen og fange opp dei moglege lokasjons- eller strukturkonsekvensar dette kan eller bør skape.

Kommunen har vedteke ein fleirbrukshall. Denne kjem til å vere viktig for alle aldersgrupper. Ein moderne fleirbrukshall innehavar funksjonar som gjer at hallen har eit breiast mogleg idretts-/kulturtilbod til born, ungdom, vaksne og eldre. Utover dette har denne typar hallar andre typar tilbod; til dømes kan det vera kommunale helsetilbod til stades i gitte tidspunkt (helsesøster, fysioterapeut m.m). Ein kan også vurdere ikkje-idrettslege tilbod som pc- rom, eldre som kan få

Samnanger kommune

- der du vil leva og bu -

opptrening, og at hallen kan fungere som ein god treffstad for ungdom. Kva tilbod hallen i Samnanger skal romme kjem altså og til å påverke dei totale kommunale tenestene.

KORLEIS SIKRE EIN HEILSKAPLEG STRUKTUR?

Det er avgjerande at dei ulike sektorane og områda (kjente og ukjente) relaterer seg til kvarandre. Då treng me ei heilskapsforståing og eit blikk som rettar seg framover. Det vil risiko for at ein vert fokusert på det *eine* behovet, det *eine* bygget på det *eine* tidspunktet i historia.

Me bør difor få gjennomført ein del av dei sentrale planane våre før me tek steget fullt ut. Samstundes er det forhold som krev at me adresserer problemstillingar innan kort tid.

Det må gjennomførast gode involverande prosessar på dei ulike områda. Dette skal skildrast gjennom prosjektmandat kor prosessane skal vere politisk vedtekne før oppstart.

Rådmannen ynskjer å nytte tida fram for hausten 2023 til å utarbeide strukturplan. Føremålet vert då å kunne presentere ein 10-årsplan kor det er råd å konkretisere følgande:

- hovudtrekka innanfor sektorane, med evt. tillegg for område utanfor sektorane.
- tydeleggjere kva område som bør takast fatt i, samt på kva tidspunkt innanfor perioden dette bør gjerast
- kva evt. økonomiske (og andre) konsekvensar dette gjev
- kva evt. moglegheiter dette gjev
- korleis dette skal finansierast – ein langsiktig investeringsplan som vil styre investeringane i eit 10-års perspektiv. Nye moment kan sjølvsgart komme til på vegen, og desse vil påvirke den jamnlege rulleringa av struktur- og investeringsplanen.
- kvart «strukturgrep» innanfor planen skal greiast ut av rådmannen i forkant av handsaming i kommunestyret.